

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58
Karar Tarihi :25/10/1969

DAVACI : Cumhuriyet Senatosunun 50 üyesi

DAVANIN KONUSU : 933 sayılı ve 28.7.1967 günlü, Kalkınma Plânının uygulanması Esaslarına Dair Kanunun tümünün, gerek şekil, gerekse esas yönünden Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptali istenmiştir.

A- İptal isteminin gerekçeleri: Gerek dava dilekçesinde, gerekse davacılar adına temsilcileri C.Senatosu İstanbul üyesi Fikret Gündoğan'ın sözlü açıklamalarında dayanan gerekçeler özetle şunlardır.

a-Usule ilişkin gerekçeler :

1) Anayasanın 85. maddesinin ikinci fıkrasına uyularak siyasi parti gruplarının güçleri oranında temsil edilecekleri komisyonlarda görüşülmesi gereken kanun tasarısının, sonradan kurulan Güven Partisi grubunun gücü oranında temsil edilmediği komisyonlarda görüşülmüş bulunması, Anayasanın sözü geçen kuralına aykırıdır.

2) Dava konusu kanuna ilişkin hükümet tasarısı Millet Meclisine sunulmuş, Bütçe Plân Karma Komisyonunda görüşülmüş ve ondan sonra Anayasaya aykırı olup olmadığının incelenmesi isteği ile Anayasa Komisyonuna gönderilmiştir. Tasarı bu komisyonca yalnız Anayasaya aykırılık veya uygunluk yönünden görüşülüp karara bağlanabileceken hükümet tasarısından ayrı ve değişik bir biçimde yeni bir metin kaleme alınmış ve Meclisçe hükümet tasarısı değil, Anayasa Komisyonunun değişik biçim verdiği tasarı görüşmelere temel alınmıştır. Böylece Anayasanın kanun tasarılarının hükümetçe düzenlenebileceği ilkesine ve Meclis İçtüzüğü'nün 29 ve sonraki maddelerinin, Anayasa Komisyonunun yetkilerini sınırlayan kurallarına aykırı davranılmıştır.

b- Esasa ilişkin iptal gerekçeleri: Bu nedenler Kanun tümüne ilişkin nedenler ve maddelere ilişkin nedenler olmak üzere iki bölümde açıklanmıştır.

aa) Yasanın tümüne ilişkin iptal nedenleri şunlardır:

1) Bu kanun, plân uygulaması ereğinden çok, olağan devlet düzeninin dayandığı hukuki düzen dışında yeni bir hukuk düzeni kurmak yoluyla Türk sosyal ve ekonomik hayatı düzenlenmekte olan bütün kurulları ve kurumları bir yana bırakarak yürütmeye veya yürütme ile görevli kurumlara ancak olağan üstü durumlarda tanınan bir takım olağan üstü yetkilerin verilmesini sağlamak amacı gütmektedir. Bu kanun, plân uygulaması adı altında sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda yasa yapmak, yasaları değiştirmek ve kaldırmak ya da yasaların

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

uygulanmasını durdurmak gibi yasama yetkilerini T.B.M.Meclisinden alıp Bakanlar kuruluna vermektedir.

2) Kanun, bütünü ile incelendiğinde; görüleceği gibi, Anayasanın 129. maddesinde yazılı plân uygulaması ile herhangi bir biçimde uyuşmayan, uygulama sınırlarını çok aşan bir yasa niteliğini taşımakta ve böylelikle Anayasanın 129. maddesi ile çatışmaktadır. Gerçekten plânın kendisi, onu yürütmek için ayrı bir uygulama tekniğini gerektirmeyeceği gibi, bütün ekonomik üstün tutmaları, kaynak ve olanak ayırmalarını, kesimler arasında denge düzenini ve bu düzenin nasıl işleyeceğini gösteren kuralları kendi içinde toplayan bir yapıt olduğu için ayrıca uygulama yasasını gereksiz kılmaktadır.

3) 91 sayılı ve 30.9.1960 günlü Bütçe Plânlama Teşkilatının Kurulması Hakkındaki Kanun adını taşıyan kanun ile plânın uygulanması biçimi ve uygulama usulleri gösterilmiş olduğu için bu kanunun çizdiği sınırlar dışında bir uygulama yöntemi ve kuralı söz konusu olamaz. Nitekim Anayasanın 129. maddesinde plânlama teşkilâtının kuruluşu, plânın yapılması ve uygulanması ve değiştirilmesi, bir bütün olarak ele alınmış ve 91 sayılı Kanunla bütün bu konuları yasa koyucu düzenlenmiş bulunmaktadır.

4) Anayasanın 129. maddesinde kalkınmanın plâna bağlanması buyruğu bulunmakla birlikte plânın ekonomik niteliği üzerinde herhangi bir söz söylemiş değildir. Türkiyede karma ekonomi düzeni yürürlükte; düzenin bu niteliği, kalkınma plânlarının özel kesim için ancak yol gösterici olmasını, bu kesim için buyurucu kurallar koymamasını zorunlu kılmaktadır. Demek ki devlet özel kesime kalkınma plânı ile herhangi bir görev veremeyecektir ve onu, plân amaçlarına göre davranması yolunda zorlamıyacaktır. Bunun sonucu olarak devletin Anayasa ile kendisine görev olarak yükletilmiş olan sosyal ve iktisadi kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesi için kamu kaynak ve olanaklarını özel kesimin buyruğuna vermesi, Anayasa ile bağdaşmaz. Oysa Hükümet kendisini uzun süre iktidarda tutabilmek için birinci derecede güçlü olmasını istediği topluluklara ve kişileri kamuya ait iktisadi ve mali kaynakların ayrılması ereğini gerçekleştirmek için bu kanunu kabul ettirmiştir. Anayasamızın 2. ve 41. maddelerinde Devletin kaynak ve olanaklarının Türkiyenin iktisadi ve sosyal hayatının sosyal adalet ve sosyal devlet gerekleri uyarınca düzenlenmesi yolunda kullanılması kesin buyruğa bağlanmıştır. Kamu olanak ve kaynaklarının Anayasanın sosyal devlet ve sosyal adalet ilkesini gerçekleştirmek için kullanacağı yerde, bu ilke ile bağdaşmayacak biçimde dağıtılması ve devletin doğrudan doğruya kendisine düşen kalkınmayı sağlamak görevini özel kesime gördürmek ister gibi bir tutum takınması, Anayasanın 2. ve 41. maddelerine ve daha açıkçası sosyal devlet ve sosyal adalet ilkelerine aykırı bulunmaktadır.

Şurası da belirtilmelidir ki 933 Sayılı Yasanın öngördüğü yardımlar yalnızca özel kesime yapılacak yardımlardır. Kamu kesiminin mali kaynakları bu kesime giren kuruluşlara ilişkin yasalarda ve özellikle Devlet Yatırım Bankası Kanununda gösterilmiştir. Buna göre kamu kesiminin 933 Sayılı Kanun gereğince mali kaynak ve yardım sağlanmasına yer ve yasal olanak yoktur.

5) Anayasanın yasama yetkisini yalnızca T.B.M.M.'nin kullanabileceği ve bu yetkinin herhangi bir kurul ve kişiye aktarılamayacağı ilkesi, başka deyimle güçler ayrılığı ilkesi çiğnenmiş ve kararname adı altında yasa niteliğinde kurallar koymak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilmiş ve böylelikle Anayasanın 5. ve 6. maddelerine aykırı davranılmıştır.

6) Anayasamız, Bakanlar Kurulunun ve genellikle yürütmenin yalnız tüzük ve yönetmelik yolu ile düzenleyici kurallar koymasını öngörmüş iken bu kanun, yürütmeye

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

kararname adı altında tüzük ve yönetmelik niteliğinde bulunmayan daha açıkçası yasa niteliğinde olan kurallar koyma yetkisini tanıyarak Anayasanın 107. ve 113. maddelerini çiğnemiştir.

7) 1930 larda kurulan iktisadi düzenin seyrine bakacak olursak, Türkiye'nin kalkınmasının ancak kamu kesimi eli ile gerçekleşmiş olduğunu görürüz. Anayasamız da bu tarihi gelişmenin sonucu olarak bugünkü sosyal devlet ilkeleri ile iktisadi ve sosyal kalkınma ilkelerini koymuştur. İptal konusu Yasada güdülen amaç, tarihi gelişmenin sonucu olan durumu göz önünde tutan Anayasa ilkelerini hiçe saymaktadır.

bb) Maddelere ilişkin iptal nedenleri ise şunlardır:

1) Madde 1/A: Bir yasa ancak başka bir yasaya gönderme yapabilir; oysa burada bir yasa niteliğinde olmayan plâna gönderme yapılmıştır. Bundan başka devletin kişilerden vergi olarak alacağı paralar ancak kamu giderlerini karşılamak üzere kullanılabilirken burada özel kesime ödünç para verilmesi öngörülmüştür ve böylece Anayasanın 61. maddesine aykırı bir kural konulmuştur. Bu bentte öngörülen fon ayrılması kuralı Anayasanın bütçeye ve devlet giderlerinin denetimine ilişkin bulunan 126,127,128. maddelerine dahi aykırı düşmektedir. Bundan başka, Anayasanın 126. maddesinde kalkınma plânları ile ilgili yatırımlar için kanunla özel kurallar konulması ilkesi benimsenmiş iken burada ayrılan akçelerin kullanılışları yasa niteliğinde bulunmayan yıllık programlara bırakılmıştır. Bu akçelerin ayırma ve kullanma biçimleri Sayıştayın denetimi dışında bulunacağı için Anayasaya aykırılık açıktır. Yine bu akçelerin ayrılmasının ve özel kişi ya da kuruluşlara verilmelerinin bakanlıkların olağan harcamaları usulüyle yapılmayacağı için kesin hesap kanunlarına geçirilmeleri olanağı yoktur; bu durum ise Anayasanın 128. maddesine aykırıdır. Bundan başka dış kaynaklardan elde edilecek iktisadi güçlerin ayrılma ve kullanılmalari kurallarının, Anayasanın 126. maddesi uyarınca ancak yasa ile belli edilmesi zorunlu iken bu işlemlerin yıllık programlarla görülmesi, sözü edilen Anayasa maddesi kuralına aykırıdır.

2) Madde 1/B: Burada karma kamu iktisadi teşebbüsleri söz konusu olmaktadır. 440 ve 468 sayılı Yasalara göre özerk duruma sokulan iktisadi devlet kuruluşlarının yanında ve yasalarda öngörülen devlet iştirakleri ve kurumları dışında, belli programlarla yeni birtakım devlet iştiraklerinin kurulması, yeni bir takım idari kuruluşlar kurulması demektir. Bu ise ancak Anayasamızın 112. maddesi uyarınca yalnızca yasa ile olabilir. Bundan başka, sözü edilen karma teşebbüsler üzerinde devlet denetiminin yıllık programlarda gösterileceğine ilişkin kural, Anayasanın 127. ve 128. maddelerine açıkça aykırıdır.

3) Madde 2/A: Yatırım indirimlerine ilişkin olarak değiştirilen 202 sayılı yasanın 3. maddesinin 3. bendi hükmü, indirim oranlarının yıllık programlarda belirtilmesini öngörmektedir. Vergi alınması gibi alınmaması ya da indirilmesi işleri de ancak yasa ile düzenlenmesi gereken işlerdendir. Burada ise Bakanlar Kuruluna bu oranları düzenlemek yetkisi tanınarak Anayasanın 61. ve 64. maddeleri çiğnenmiştir.

4) Madde 2/B: Vergi ve resimlerden kısmi veya tam bağışıklıklar uygulanması, bunların bir bölümünün ya da tümünün geri verilmesi, Anayasanın 5.,6.,61. ve 64. maddeleri gereğince ancak yasama yolu ile yapılabilecek işlerden iken bu işlerin kararnamelerle düzenlenmesi, sözü edilen maddelerdeki anayasal ilkelerine aykırıdır.

5) Madde 2/C: Anayasanın 112. maddesi uyarınca idarenin kuruluş ve görevlerinin yasalarla düzenlenmesi gerektir. Burada ise kamulaştırmanın Bakanlar Kurulunca ve onun

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

öngöreceği esaslara göre yapılması ilkesi benimsenmektedir. Böylece Anayasanın 5. ve 112. maddeleri çiğnenmiştir. Bundan başka işin ilgisine göre idarenin bir çok bölümlerine yasalarla tanınan kamulaştırma kararı vermek yetkisi, Bakanlar Kuruluna tanınmaktadır. Böylece kamulaştırma yasalarının Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle kaldırılması ya da değiştirilmesi olanağı sağlanmaktadır. Bir de devletin kamulaştırdığı toprakları kişilere geçirmesi yetkisi, devlet parasının ve mallarının kullanılma ve geçirilme usullerinin yasa ile yapılmasına ve Sayıştay ve meclisçe denetlenmesine ilişkin Anayasanın 5.,6.,61.,64.,127. ve 128. maddeleri hükümlerine aykırı olarak Bakanlar Kurulu Kararnamesine bırakılmaktadır. Özel kişilere verilmek üzere mülk kamulaştırılması, yalnız kamu yararı için kamulaştırma yapılabileceğini bildiren Anayasanın 38. maddesine aykırıdır.

6) Madde 2/D: Ruhsatnamelerin hangi yerlerce, kimlere ve nasıl verileceği bir çok yasa ile düzenlenmişken bu bent kuralı ile bütün bu işler, kararnamelere bırakılmakta, kararnamelerle bu kanunların değiştirilmesi öngörülmektedir ki, bu, Anayasaya aykırıdır. Burada Başbakanın bir hizmet bakanı olması durumu da vardır; oysa Anayasanın 105. maddesi uyarınca başbakan hiç bir zaman bir hizmet bakanı olamaz. O ancak hükümetin genel siyasetinin yürütücüsü ve bakanlıklarının çalışmalarını ahenkleştiricisidir. Demek ki bu kural Anayasanın 105. maddesi ile de çatışmaktadır.

7) Madde 2/E: Bu bent için yukarıki bentte açıklanan iddialar doğrudur. Ancak kararnameler çıkarılarak sözleşmeli kimselerin çalıştırılma kuralına ilişkin aykırılıklar, Kanunun 7. maddesi için gösterilecek gerekçede açıklanacaktır.

8) Madde 3/A ve B: Bu bentlerde düzenlenen konular, Anayasamızın 5.,61.,64.,126.,127. ve 128. maddeleri ile çelişmektedir.

9) Madde 3/C: Kanunun 1. ve 2. maddelerinin bend ve fıkralarına ilişkin olarak ileri sürülen savlar ve görüşler, bu bent için dahi geçerlidir.

10) Madde 4: Burada sürekli bir iş için sözleşmeli kimseler çalıştırılması yoluna gidilmesi, Anayasanın 117. maddesi hükmüne aykırıdır.

11) Madde 5: Daha önce ileri sürülen yasama yetkisinin başkasına bırakılmasının yasak olması ilkesine aykırılık nedeni ile Anayasanın 5. maddesine aykırılık gerekçesi, bu madde için de doğrudur. Bundan başka burada Anayasanın 116. maddesine de aykırılık vardır. Gerçekten Anayasanın bu maddesinde mahalli idarelerin birer kamu tüzel kişisi olduğu bildirildikten sonra görev ve yetkilerinin, merkezi idareyle olan ilişkilerinin yasalarla düzenlenmesi öngörülmüşken burada bu düzenleme işi Bakanlar Kuruluna bırakılmaktadır. Bundan başka, kamu tüzel kişilerinin harcamalarının yıllık bütçelerle yapılmasını buyuran Anayasanın 126. maddesi karşısında, bu harcamaların Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile düzenlenmesi dahi Anayasaya aykırıdır.

12) Madde 6: Bu madde yabancı sermaye akımını ve bu sermayenin geliş koşullarını yalnızca Başbakanın elinde bulunduracak bir mekanizma kurmak istemiştir ki olağan üstü bir durum yokken varmış gibi başbakanın olağan üstü yetkilerle donatılması, Anayasamızın ve hukuk sistemimizin temellerine ve Anayasada olağan üstü haller için öngörülen kurallar dışında yeni bir takım kurallar konulması dolayısıyla Anayasa aykırıdır. Yabancı sermaye az gelişmiş ülkeye ancak onun sanayi ülkesi olmasını önlemek amacı ile geleceğinden, bunun gelişinin titizlikle denetlenmesi zorunluluğu doğmaktadır. Bütün bu işlerin Başbakanın buyruğu altındaki bir kuruluşa bırakılması kamu yararına ve bu bakımdan Anayasaya aykırıdır. Burada

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

Anayasanın koyduğu kalkınma ilkeleri ile de çelişme vardır; zira Başbakanın yapacağı denetim kaldırılan kuruluşun yapacağı denetime göre daha az etkili ve yabancı sermayenin olumsuz baskılarına karşı daha az güvenceli olacaktır.

13) Madde 7: Anayasanın 117. maddesi uyarınca devletin ve öbür kamu tüzel kişilerinin genel idare kurallarına göre yürütme ile görevli oldukları işlerin gerektirdiği temel ve sürekli görevlerin memur eli ile görülmesi ve memurların nitelikleri, atanmaları ve yetkileri, hakları, yükümleri, aylık ve ödenekleri ve öbür özlük işlerinin yasalarla düzenlenmesi gerektir. Burada ise memurların özlük işleri, kararnameyle düzenlenmektedir. Bir de memur atamalarında uzun süre çalışılarak edinilen görgünün, kıdemin ve kazanılmış hakların önemi göz önünde tutulmayarak atama yolunun açılması, Anayasanın 117. maddesinin temeli olan düşünceye, kamu işinin bilgili, görgülü, yetişkin kişilere gördürülmesini sağlama düşüncesine, dahi aykırıdır.

14) Madde 8: Devletin geçici süreli önemli işleri olamaz. Devlet içinde her iş önemlidir ve devletin sürekliliği sonucu olarak sürekli dir. Sürekli işlerde ancak memur çalıştırılabilir ve memurların durumları yasalarla belli edilebilir. Bu bakımlardan anılan madde, Anayasanın 117. maddesine aykırıdır.

15) Madde 10: Devlet Bütçesinden para sarfını gerektirecek işlerde izlenecek yöntemin yasayla belli edilmesi gerektiğinden bu yönü kararname ile düzenlemek, Anayasaya aykırıdır ve böylece bu kural, Anayasanın 5. ve 61. maddeleriyle çelişmektedir.

16) Madde 13: Bu madde ile Başbakan yeni bir yetki ile donatılmaktadır ki bu durum Anayasamızın özüne ve kurul sistemine aykırıdır.

17) Madde 14: Yürürlük maddesinin Anayasaya aykırılığı açıktır; zira ikinci beş yıllık plânın uygulanmasının başlamasından önce bu yasa yürürlüğe girmiştir. Böylece bu kanunla güdülen ereğın plânın uygulanması olmayıp tam yetki ile yasama ve yürütme işlerini görebilecek yeni bir yürütme organı kurmak olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

B) İptali istenilen kanunun savunulması için ileri sürülen görüşler:

Bu görüşler Yüksek Plânlama Teşkilâtı temsilcilerinin Kurul önündeki sözlü açıklamalarında ve Kurula sundukları yazıda belirtilmiştir. Açıklamalarda 933 sayılı Kanun kurallarının gerekçeleri ve bu Kanunla benimsenen düzenleme biçiminin dayandığı zorunluklar ve özellikle benzer olaylarda şimdiye değın yasa koyucu tarafından benimsenen ilkeler açıklanarak ve 933 sayılı Kanunun uygulanma biçimine değın örnekler verilip bu konudaki kararnameler üzerinde durularak Anayasaya uygunluk görüşü desteklenmiştir.

Gerekçeler özet olarak şu ilkeler dayanmaktadır:

1- Anayasanın 129. maddesinin 2 nci fıkrasında öngörülen konular için tek yasa yapmak zorunluğu yoktur. Türk Yasa koyucusu bu konuları ayrı ayrı yasalar yaparak düzenleme yoluna gitmiştir. Nitekim ilk önce 30 Eylül 1960 günlü ve 91 sayılı Kanunla Devlet Plânlama Kuruluşu, bu Kuruluşun işleyişini, plânın hazırlanması kuralları düzenlemiştir. Planın Meclislerce görüşülmesi ve bütünlüğünün korunması konuları için dahi 77 sayılı, 16 Ekim 1962 günlü Kanun kabul edilmiştir. Şimdi de birinci plân döneminde karşılaşılan aksaklıklar ve zorluklar da göz önünde tutularak dava konusu 933 sayılı Kanun yapılmıştır.

2) Birinci beş yıllık plân göstermiştir ki, Türkiye yalnızca kamu kesimi çalışmalarıyla kalkınamaz. Bunun sonucu olarak ikinci beş yıllık plân, yatırımlarının %47,5 inin özel kesimce, %52,5 inin kamu kesimince yapılmasını öngörmüştür. Anayasa düzeni özel kesim için zorlayıcı kurallar konulmasına engeldir. Oysa Anayasanın öngördüğü plânlama, özel kesimi de kapsamına alacak genel nitelikte bir plânlamadır. Demekki, özel kesim ancak özendirici tedbirlerle plân amaçlarına uygun bir yola sokulabilir. Plân uygulamasında bu çok önemli bir konudur.

3) İkinci beş yıllık plânın ana ereklere; %7 kalkınma hazının sağlanması, iktisadi alanda dış kaynaklara olan bağılılığın en aşağı bir orana indirilmesidir. Plânın bu ereklere varmak üzere benimsediği yollar ise sanayileşme, tarımı çağdaş duruma getirme (başka deyimle tarım hava koşulları etkisinden olabildiğince kurtarmak üzere, tarım işlerinde yeni araçlarla birlikte çağdaş bilgilerinin uygulanmasını sağlama), bölgeler arasındaki sosyal ve iktisadi ayırımları olabildiğince kısa sürede en aza indirme ve sonunda kaldırma, döviz gelirlerini arttırmadır. Döviz gelirlerini artırma ise, ihracatın artırılması, döviz sağlayıcı hizmetlerin, turizmin geliştirilmesi ve yabancı sermaye çekme gibi yollara başvurmayı zorunlu kılar. Plânın ereklere varılması için benimsediği yollardan sonuncusu ise, şehirleşmenin desteklenmesidir.

4) Yatırımlar ve özellikle uzun sürede kazanç sağlayacak yatırımlar için fonlar, özel akçeler ayrılarak desteklemeğe başvurma zorunludur. Çünkü bu türlü yatırımlara genellikle istek gösterilmez ve bankalardan bunlar için ödünç para alınamaz. Fon uygulamaları iktisadi düzeni ise çok eskidir. Bir takım yasalara dayanan veya herhangi bir yasaya dayanmayan birçok fonlar uygulanagelmıştır. 933 sayılı Kanundaki geliştirme ve özendirme fonları ile gerekli yatırım kaynağı sağlanmıştır ve eskiden beri kurulmuş bulunan fonlara ilişkin dağıtım uygulamaları derlenip toplanmıştır. Bu akçeler, ödünç olarak verilecektir, bağışlama asla söz konusu değildir. Bunların yatırımcılara verilmesi, hep nesnel kurallara bağlanmış ve böylece herhangi bir takdire, eşitliği bozacak işleme yer bırakılmamıştır. Özel akçelerin devletçe aracı bankalara geçirilmesi, Maliye Bakanlığı ile bu bankalar arasında yapılan sözleşmeye göre olur. Fonlardan genellikle özel kesim yatırımlarının plânına uygun yapılmasını sağlamak üzere yararlanılmaktadır; ancak kamu kesiminin yararlanmasına da engel yoktur.

Şu da belirtilmelidir ki ödünç paraların, alanlarca verilmiş ereğine uygun biçimde harcanmasını sağlamak üzere çok etkin bir denetleme düzeni kurulmuştur ve böylece, bundan önceki birçok uygulamalarda görülen kötüye kullanmalara olanak bırakılmamıştır.

5) 933 sayılı Kanun, karma teşebbüs adı altında 440 sayılı Kanunun öngördüğü iştiraklere bir düzen getirmiştir, yoksa yeni bir kural koymuş değildir. Bu yeni düzen, özel hukuka bağlı karma teşebbüslerin plân ve programlar gereğince çalışmasını sağlama düzenidir, oysa 440 sayılı Kanunda böyle bir düzen yoktur. Nitekim 1968 programında iştirakleri bu konuda bağlayıcı kuralları konulmuştur.

6) Yatırım indirimi, yeni bir konu değildir. Eskiden düzenlenmiş bulunan bu konuda 933 sayılı Kanunla, plân ve programların uygulanmasını sağlayacak tedbir getirilmiştir. Birçok vergi yasalarında olduğu gibi burada da en yüksek sınır yasaca belirlenmiştir. Vergi, yasa kuralıyla konulduğuna göre, Anayasanın 61. maddesi ile herhangi bir çelişme düşünülemez. Burada indirimin yüksek sınırı kanunda gösterilmiştir, buna göre uygulamayı yürütme yapılabilir.

7) Dış dünya ile olan ilişkilerde yatırımların benzerlerine uygun maliyette bulunması zorunludur. Bu da maliyeti yükseltecek etkenlerin olabildiğince etkisiz bırakılmasını gerekli

kılar. İşte gümrük bağışlıklarına ilişkin kurallar bunun için konulmuştur. Programlara yapılan gönderme ile de vergi bağışlıklarını, iktisadi gereklere uydurma ve bunların ancak iktisadi gerekler süresince uygulanmasını sağlama olanağı elde edilmiştir. Burada dahi vergi koyma söz konusu olmadığından, Anayasanın 61. maddesine değin bir yön yoktur.

8) Sanayi bölgelerinin ve turistik bölgelerin yurt içinde gelişigüzel kurulmalarını önlemek, alt-yapı tesislerinin maliyeti artırmasına engel olmak için bu türlü tesisleri kurma yetkisi sağlanmıştır. Bunları kurmak için başvurulmuş kamulaştırmalarda da kamu yararı açıktır.

9) Ruhsat işletmelerinde kolaylıkla işbirliği sağlamak ve aylarca süren bu işlemlerin doğurduğu bıkkınlık ve gecikmeler önlenmek istenmiş ve kurallar bu sınırlar içinde konulmuştur, yoksa hükümete ruhsat işlemlerine ilişkin yasaları değiştirme yetkisi tanınmış değildir.

10) İhracatın artırılması; alışılmış ihraç mallarımıza yeni pazarlar bulunmasına, ya da alışılmış mallar dışındaki mallarımızın yabancı ülkelerde sürümünün sağlanmasına, başka deyimle birtakım mallarımıza ihraç malı niteliğinin kazandırılmasına bağlıdır. Bu alanlarda çalışacak iş adamlarına ödünç para vermek çok yararlıdır, böylece becerikli ve girişken olup da elinde sermayesi bulunmayan iş adamlarının yetenekleri değerlendirilmiş bulunur.

11) İthal mallarının yerine tutacak mallar, döviz geliri sağlayan işler ve yurt içinde turistlerce yapılacak harcamalar konusundaki kurallar, dışarıya döviz akmasını önleme, ya da döviz elde edilmesini sağlama gereğine dayanmaktadır. Bu kuralların Bakanlar Kurulu Kararlarıyla belli edilmesi de yine uygulamadaki esneklik bakımından zorunludur. Bütün bu düzenlemelerde kanun, düzenlenecek alanı ve düzenlemenin sınırlarını gösterdiğinden dolayı Bakanlar Kurulunun geri kalan yönleri düzenlenmesinde hukuka aykırılık artık düşünülemez.

12) Yabancı sermayenin Türkiye'ye girme işlerinin gerektirdiği danışma işlemlerinin, plânla en çok ilgili kuruluş bulunan Devlet Plânlama Teşkilâtınca görülmesi, yerinde ve o işin gereklerine daha elverişlidir.

13) Düzenli bir şehirleşmenin gerçekleşmesi için mahalli idarelerin güçleri dışında kalan konularda Devletin onlara yardım etmesi zorunludur. Yapılacak yardımın amacı ve biçimi 933 sayılı Kanunda gösterilmiştir.

14) İhraç mallarının niteliklerini ve standartlara uygunluklarını denetim işleri içinde özel uzmanlık bilgisini gerekli kılan ve süreklilik göstermeyenlerin görülmesinde sözleşmeyle adam çalıştırılması gereklidir ve hukuk alanımızda bu gibi çalıştırmalar olağandır. Bundan başka, plânın hızlı ve doğru olarak uygulanmasının sağlanması için Maliye, Ticaret Bakanlıkları müsteşarlıkları gibi sorumlu yerlere atanacak kişilerin, özel yetenekli kişilerden bulunması, zorunludur. Bu zorunluk dolayısıyla meslekte eskilik ve kazanılmış aylık kurallarından vazgeçilmesi uygun görülmüştür. Yasalarımızda eskiden beri benzer durumlar için, bu türlü kurallar konulagelmıştır ve konulmaktadır. (3656 sayılı Kanun, Mad. 6.,13., 3659 sayılı Kanun Mad. 3., 657 sayılı ve 14.7.1965 günlü Devlet Memurları Kanunu, Mad.59). Plânın uygulanması için gerekli ve geçici nitelikte bulunan işler ve projelerde sözleşmeyle adam çalıştırılması, 440 ve 657 sayılı Yasalardaki gibi, olağandır. Bunlar nitelikçe ayırık durum yaratan işlerdir, belli süre içinde görülür ve biterler; bu yüzden, bunlar için kadro konulması yerinde olmaz.

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

15) 933 sayılı Yasa ile öngörülen kararnamelerin düzenlenme alanları ve Bakanlar Kuruluna tanınan yetkilerin sınırları bu Yasada açıkça bildirilmiştir. Bu Yasanın ereği yurdumuzun Anayasasının buyruğu gereğince gerçekleştirilecek olan kalkınma davasının, gecikmeler, sürüşmelere, takımlara yol açmadan gerçekleştirilebilmesini ve birdenbire ortaya çıkabilecek yeni durumlarda etkili tedbirlerin hemen alınabilmesini sağlamaktır. Bu kanun bu amaçlarla ve iyi isteklerle ortaya konulmuştur.

C-Dayanılan Anayasa hükümleri :

Madde 2- Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve Başlangıçta belirtilen temel ilkeler dayanan, milli demokratik,lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Madde 4- Egemenlik kayıtsız şartsız Türk Milletindir.

Millet, egemenliğini, Anayasa'nın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanır.

Egemenliđin kullanılması, hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ, kaynağını Anayasa'da almıyan bir devlet yetkisi kullanamaz.

Madde 5- Yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez.

Madde 6- Yürütme görevi, kanunlar çerçevesinde, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilir.

Madde 12- Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Madde 36- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.

Madde 38- Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya veya bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir.

Çiftçinin topraklandırılması, ormanların devletleştirilmesi, yeni orman yetiştirilmesi ve iskân projelerinin gerçekleştirilmesi amaçlarıyla kamulaştırılan toprak bedellerinin ödeme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngördüğü hallerde, ödeme süresi on yılı aşamaz. Bu takdirde, taksitler eşit olarak ödenir ve kanunla gösterilen faiz haddine bağlanır.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleyen çiftçinin hakkaniyetli ölçüler içersinde geçenebilmesi için zaruri olan ve kanunla gösterilen kısmının ve küçük çiftçinin kamulaştırılan toprağının bedeli herhalde peşin ödenir.

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

Madde 40- Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Kanun, bu hürriyetleri, ancak kamu yararı amacıyla sınırlayabilir.

Devlet, özel teşebbüslerin milli iktisadın gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.

Madde 41- İktisadi ve sosyal hayat, adalete, tam çalışma esasına ve herkes için insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlanması amacıyla düzenlenir.

İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmaya demokratik yollarla gerçekleştirmek; bu maksatla, milli tasarrufu artırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma plânlarını yapmak Devletin ödevidir.

Madde 58- Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.

Hizmete alınmada, ödevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.

Madde 61- Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi, resim ve harçlar ve benzeri mali yükümler, ancak kanunla konulur.

Madde 64- Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerindedir.

Madde 85- Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Meclisler, çalışmalarını, kendi yaptıkları İçtüzüklerin hükümlerine göre yürütürler.

İçtüzük hükümleri, siyasi parti gruplarının, Meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir. Siyasi parti grupları, en az on üyeden meydana gelir.

Meclisler, kendi kolluk işlerini Başkanları eliyle düzenler ve yürütürler.

Madde 105- Başbakan, Bakanlar Kurulunun başkanı olarak, Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve Hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir. Bakanlar Kurulu, bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumludur.

Her bakan, kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden ayrıca sorumludur.

Bakanlar, dokunulmazlık ve yasaklamalar bakımından Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleriyle aynı durumdadır.

Madde 106- Bakanlıklar, kanunun koyduğu esaslara göre kurulur

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

Açık olan Bakanlıklarla izinli veya özürlü olan bir Bakana, diğer bir Bakan geçici olarak vekillik eder. Ancak, bir Bakan birden fazlasına vekillik edemez.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla Yüce Divana verilen bir Bakan, bakanlıktan düşer.

Herhangi bir sebeple boşalan Bakanlığa en geç onbeş gün içinde atanma yapılır.

Madde 107- Bakanlar Kurulu, kanunun uygulanmasını göstermek veya kanunun emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak şartıyla ve Danıştay incelenmesinden geçilerek, tüzükler çıkarabilir.

Tüzükler, Cumhurbaşkanınca imzalanır ve kanunlar gibi yayınlanır.

Madde 112- İdarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.

İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.

Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur.

Madde 113- Bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler. Yönetmelikler Resmi Gazetede ile yayınlanır.

Madde 114- İdarenin hiçbir eylem ve işlemi, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak dâvalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.

Madde 116- Mahalli idareler, il, belediye veya köy halkının müşterek mahalli ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişilerdir.

Mahalli idarelerin seçimleri, kanunun gösterdiği zamanlarda ve 55. maddede yazılı esaslara göre yapılır.

Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kazanma ve kaybetmeleri konusundaki denetim, ancak yargı yolu ile olur.

Mahalli idarelerin kuruluşları, kendi aralarında birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

Madde 117- Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar eliyle görülür.

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

Memurların nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.

Madde 126- Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.

Kanun, kalkınma plânları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Genel ve katma bütçelerin nasıl yapılacağı ve uygulanacağı kanunla gösterilir. Bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.

Madde 127- Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.

Sayıştay'ın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerin teminatı kanunla düzenlenir.

Kamu iktisadi teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi kanunla düzenlenir.

Madde 128- Kesin hesap kanunu tasarıları, kanunda daha kısa bir süre kabul edilmemiş ise, ilgili oldukları mali yılın sonundan başlayarak en geç bir yıl sonra, Bakanlar Kurulunca, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Sayıştay, genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesin hesap kanunu tasarısının verilmesinden başlayarak en geç altı ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

Madde 129- İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma plâna bağlanır. Kalkınma bu plâna göre gerçekleştirilir.

Devlet Plânlama Teşkilatının kuruluş ve görevleri, plânın hazırlanmasında, yürürlüğe konmasında, uygulanmasında ve değiştirilmesinde gözetilecek esaslar ve plânın bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesini sağlayacak tedbirler, özel kanunla düzenlenir.

Ç-İptâli istenen kanun hükümleri:

Madde 1-A) Kalkınma Plânı hedeflerine uygun olarak geliştirilmesi öngörülen iktisadi faaliyet sektörlerine plânın bölgelerarası dengeli kalkınma ilkesi de gözönünde tutularak, genel ve katma bütçelerden ödünç verme şeklinde transferler yapmak amacı ile fonlar tesis edilebilir.

Bu fonların ve dış kaynaklardan aynı amaçla yapılacak tahsislerin kullanılış esasları ve şartları yıllık programlarda gösterilir.

Maliye Bakanlığı bütçesinde her yıl "Gelişme ve Teşvik Fonları" isimli bir bölüm açılır. Fonlar bu bölümün maddelerinde gösterilir.

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

Bu transferler, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle tespit edilecek milli bankalar, kamu kurumu niteliindeki meslek kuruluşları ve bunların birlikleri, istihsal ve satış (ezcümle ihracaat) kooperatifleri ile bunların birlikleri aracılığı ile yapılır.

B) Plânın uygulanmasına ilişkin yıllık programlarda, sermaye ve idare hâkimiyeti mahdut sayıda özel kişilere ait olmamak kaydı ile Devlet ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri sermayesinin iştiraki ile kurulması öngörülen karma teşebbüslerin sermayelerindeki Devlet hisseleri için gerekli ödenekler, Genel Bütçe Kanununun Maliye Bakanlığı kısmında açılacak bir bölümün maddelerinde gösterilir.

Bu karma teşebbüslerin nitelikleri, yukarıdaki fıkradan faydalanma şartları ve bunlar üzerindeki Devlet denetiminin nasıl yapılacağı yıllık programlarda gösterilir.

Madde 2- Kalkınma Plânı ve yıllık programlara uygun olarak yatırımların teşvik ve tanzimi maksadiyle:

A) 6.Ocak.1961 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa 28.Şubat.1963 tarihli ve 202 Sayılı Kanunla eklenen 3. maddenin 3 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Yatırım indiriminin nispeti yukardaki fıkraya göre indirimden istifade edecek yatırım miktarının azami %80 nidir. Bölgelere ve iktisadi faaliyet sektörlerine göre uygulanacak nispetler, bu haddi aşmamak üzere yıllık programlarda belirtilir.

B) Yatırım mallarında ve ham maddelerde Gümrük Vergi ve Resimleri ile ithalden alınan diğer vergi ve resimler toplamında iktisadi faaliyet sektörlerine göre kısmi veya tam muafıklar ihdası veya bu vergiler ve resimler toplamının kısmen veya tamamen iadesi konuları, Bakanlar Kurulu kararnameleri ile düzenlenir.

C) Sanayi bölgeleri ve turistik bölgeler tesis ve tanzimi ve bu maksatla, gerektiğinde arazi istimlâki, Bakanlar Kurulu kararnameleri ile yapılır.

Bu bölgelerde icabında kanalizasyon, elektrik, su ve yol gibi alt yapı tesisleri yaptırıldıktan sonra gayrimenkul, buralarda plân ve program hedeflerine uygun olarak tesis kuracaklara tayin edilecek vade ve faiz nispetlerinde ilgili bakanlıklarca devredilir. Bu fıkranın uygulanmasındaki esaslar Bakanlar Kurulu kararnameleri ile düzenlenir.

D) Umumi Hıfzısıhha Kanunu, İş Kanunları, Mahalli İdareler Kanunları ile diğer mevzuatta her türlü yatırımlara, (ezcümle sanayi kuruluş ve işletmesine) ait ruhsat formalitelerini ahenkleştirmek, çabuklaştırmak ve yetkili mercileri bir arada çalıştırmak için Bakanlar Kurulu gerekli tedbirleri, icabından kararnameler çıkararak alır.

E) Bakanlar Kurulu standart ve kalite kontrolü konularının tatbikatı geliştirici tedbirler almaya yetkilidir. Bu kontrollerin hizmetin icaplarına göre sıhhatli ve süratli bir tarzda yapılabilmesini sağlamak amacıyla, mesai saatleri dışında ve ek mesai ücreti ödenmek şartıyla veya mukaveleli personel çalıştırmak hususunda kararname çıkarmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Madde 3- Kalkınma Plânı ve programlarına uygun olarak ihracatın teşviki ve döviz gelirlerinin arttırılması maksadiyle:

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

A)İhracatı teşvik edilecek maddeleri ihraç edenlerin tanıtma, pazar araştırması ve ilk yerleşme faaliyetlerine yardımcı olmak amacıyla; ihracatçılara, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların birlikleri veya ihracatçı birlikleri veyahut istihlal ve satış (ezcümle ihracat) kooperatifleri ve bunların birlikleri eliyle birinci maddenin (A) bendinin ikinci ve üçüncü fıkraları uyarınca tesis edilecek bir fondan ödünç verilebilir. Bu fonun kullanılmasında ve ödünç verme işlemlerinde uygulanacak esas, şart ve usuller, ödünç alanın ödünç verme mukavelesindeki hükümlere uymasını sağlayacak tedbirler ve denetleme yolları ile bu fondan hangi ihraç mallarının yararlanacağı Bakanlar Kurulu kararnamesi ile tespit edilir.

Yukarıdaki fıkra hükümleri, yurt dışında iş alacak Türk müteşebbislerinin tanıtma ve ilk yerleşim faaliyetlerine yardımcı olunması amacıyla de uygulanabilir. Ancak, bu konu Bakanlar Kurulu kararnamesi ile düzenlenirken bu müteşebbislerin dış memleketlerde aldıkları işlerin şumulü ve yurda getirecekleri döviz miktarı dikkate alınır.

B) 27 Haziran 1963 tarihli ve 261 sayılı Kanunun birinci maddesi ile ihraç malları hakkında Bakanlar Kuruluna verilen yetkiler aşağıdaki hallerde de kullanılabilir;

1- İthal ihtiyacını ikame edecek ve Bakanlar Kurulu kararnamesi ile tespit edilecek mallar hakkında;

2- Döviz gelir sağlayan ve Bakanlar Kurulu kararnamesi ile tespit edilecek hizmetler hakkında;

3- Yurt içinde yabancı turistlerce yapılacak harcamalar hakkında.

C) İhracatın Kalkınma Plânı ve yıllık programlar dairesinde geliştirilmesi ve düzenlenmesi için gerekli tedbirler Bakanlar Kurulu kararnameleri ile alınır.

Madde 4- 6.Ocak.1961 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa 28.Şubat. 1963 tarihli ve 202 sayılı Kanunla eklenen 2. ve 3. maddeler: 2.Mayıs.1949 tarihli ve 5383 sayılı Gümrük Kanununa bağlı Gümrük Giriş tarife cetvelinin değiştirilmesi hakkında 25.Mayıs.1964 tarihli ve 474 Sayılı Kanunun 2.,3. ve 5. maddeleri; 5.Temmuz.1963 tarihli ve 261 sayılı Kanunun 1. maddesiyle işbu kanunun 2. maddesinin "A" ve "B" bendleri ile 3. maddesinin "B" bendinin "1" numaralı fıkrası gereğince öngörülen teşvik tedbirleri ve diğer kanunlarda öngörülen teşvik tedbirlerini uygulamak ve bu amaçla gerekli belgeleri müteşebbislere vermekle görevli olmak üzere, Başbakanlığa bağlı bir "Yatırımları ve İhracatı Geliştirme ve Teşvik Bürosu" kurulmuştur.

Bu büroda, ilgili bakanlıklardan yeteri kadar personel, kadroları ile çalıştırılır ve geçici süreli görevler için mukaveleli uzman istihdam edilebilir.

Madde 5- Kalkınma Plânı ve yıllık programlara göre şehirleşmenin gelişmesini düzenlemek amacı ile mahalli idarelere yardım yapılmasını için Genel Bütçe Kanununda açılacak bir bölümdeki ödenek ile dış kaynaklardan yapılacak tahsislerin kullanılması Bakanlar Kurulu kararnamesiyle olur.

Bakanlar Kurulu yukardaki fıkranın uygulanmasında, hızlı sanayileşme ortamı olan ve bunun yükünü taşıyan mahalli idarelerin elektrik, su, yol, kanalizasyon gibi altyapı tesislerinin plânlanmasını ve yapılmasını sağlamaya; gerektiğinden müstakbel gelişme sahaları için arsa istimlâk etmek üzere kararname çıkarmaya yetkilidir.

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

Bu arsaların mahalli idarelere devrine dair esaslar ve usuller Bakarlar Kurulu kararnamesiyle tespit edilir.

Madde 6- 18.Ocak.1954 tarihli ve 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununun 8. maddesinin (a) bendi ile kurulmuş olan komite kaldırılmıştır. Kanunun bu komiteye vermiş olduğu görevleri Devlet Plânlama Merkez Teşkilâtı ifa eder.

Aynı Kanunun 8. maddesinin (b) bendinde zikredilen itiraz mercii Yüksek Plânlama Kuruludur.

Madde 7- Kalkınma Plânının uygulanmasında özel ihtisas ve kabiliyet gerektiren Maliye, Ticaret, Sanayi, Ulaştırma, Bayındırlık ve Tarım Bakanlıkları müsteşar, müsteşar muavini, daire başkanı, daire başkan muavini, genel müdür ve genel müdür muavini görevlerine, meslek kıdemi ve müktesap maaş derecesi hakkında aranılan şartlar dikkate alınmaksızın atanmalar yapılabilir. Bu atanmada, görevliye tayin edildiği kadronun maaşı müktesap hak teşkil etmeksizin ödenir.

Bu atanmalarla ilgili esaslar, Devlet Personel Dairesinin mütalaası alınarak Bakarlar Kurulu kararnamesiyle tespit edilir.

Madde 8- Kalkınma Plânının uygulanması ile ilgili olarak geçici süreli önemli işlerin ve projelerin yürütülmesinde mukaveleli personel istihdamı esasları, Bakarlar Kurulu kararnamesiyle düzenlenir.

Bu Kanunun 2. maddesinin (E) bendinin ve 4. maddesinin uygulanmasıyla ilgili olarak geçici görevlerde mukaveleli personel istihdam edilebilir. 30 Eylül 1960 tarihli ve 91 sayılı Kanunun 19. maddesi bu şekilde istihdam edilecekler hakkında da uygulanır.

Madde 9- Bu Kanunun 2. maddesinin “C” bendi ve 5. maddesi gereğince yapılan kamulaştırmalarda 8 Eylül 1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlâk Kanununun 23. maddesi hükmü uygulanmaz.

Madde 10- Kalkınma Plânı ve yıllık programlar gereğince yaptırılacak yatırımların müşavirlik, mühendislik mimarlık ve benzeri proje ve kontrollük hizmetlerinin yaptırılması, 10 Haziran 1934 tarihli ve 2490 sayılı Kanun hükümlerine tabi değildir.

Bu hizmetlerin görülmesine ait esaslar Bakarlar Kurulu kararnamesiyle düzenlenir.

Madde 11- 5 Temmuz 1963 tarihli ve 261 sayılı Kanunun 2. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 12- 10 Haziran 1930 tarihli ve 1705 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir:

Ek Madde- Orman Genel Müdürlüğünün kendi istihsal ettiği mal ve maddeleri ihraç edebilmesi için ihracat ruhsatnamesi aranmaz.

Madde 13- Bu kanunda söz konusu kararnamelerin kendi istihsal ettiği mal ve maddeleri ihraç edebilmesi için ihracat ruhsatnamesi aranmaz.

Madde 14- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 15- Bu kanunu Bakanlar Kurulu yönetir.

D-İlk İnceleme : Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 16.11.1967 gününde yapılan ve Başkan İbrahim Senil, Başkan Vekili Lütfi Ömerbaş, Üye İhsan Keçecioglu, Salim Başol, Feyzullah Uslu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Sait Koçak, Muhittin Taylan, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Ziya Önel ve Muhittin Gürün'ün katıldıkları ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik olmadığından işin esasının incelenmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

E-Sözlü açıklama :

Başkan Vekili Lütfi Ömerbaş, Üye İhsan Keçecioglu, Salim Başol, Feyzullah Uslu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Halit ZARBUN ve Muhittin Gürün'ün katıldıkları 19.9.1968 günlü toplantıda dava ile ilgili Devlet Plânlama Teşkilâtının bağlı bulunduğu Başbakanlığa, sözlü açıklamaları dinlenmek üzere tebligat yapılmasına Avni Givdanın karşı oyu ile ve oyçokluğu ile, davacının sözlü açıklama için çağrılmasının şimdilik gerekli olmadığına Avni Givda, Muhittin Taylan, Recai Seçkin ve Ahmet Akar'ın karşı oylarıyla ve oy çokluğu ile karar verilmiş ve 8.10.1968 de Devlet Plânlama Teşkilatı temsilcileri dinlenmiştir. Başkan Vekili Lütfi Ömerbaş, üye İhsan Keçecioglu, Salim Başol, Feyzullah Uslu, A.Şeref Hocaoglu, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Sait Koçak, Avni Givda, İhsan Ecemiş, Recai Seçkin, Ahmet Akar, Halit ZARBUN ve Muhittin Gürün'ün katıldıkları 26.11.1968 günlü toplantıda davacının da sözlü açıklamaları dinlenmek üzere çağrılmasına Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu ve İhsan Ecemiş'in karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile karar verilmiş, 14.12.1968 de davacı temsilcisinin sözlü açıklamaları dinlenmiştir.

F-Esasın İncelenmesi : Sözlü açıklama tutanakları, esasa ilişkin raporla davaya temel tutulan Anayasa Hükümlerine ve dava konusu kanuna ilişkin yasama çalışmaları belgeleri ve ilgili bütün hükümler incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü:

1- Aynı kanuna karşı açılmış olan 23,24,25/10/1969 da karara bağlanmış bulunan 1967/41 sayılı dava ile aynı nitelikte olan bu davanın incelenmesine, ilk davanın karara bağlanmış bulunmasının engel olup olmadığı sorununun tartışılması gerektiğinden ilk önce bu yön üzerindeki durulmuş ve sonuçta bu davanın yeniden incelenip karara bağlanmasına engel bulunmadığı kanısına varılmıştır.

a) Anayasanın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi Kararları kesindir. Kesin bir yargı kararı demek, hukuk bakımından, başka bir yargı yerince ya da kararı veren mahkemece yeniden incelenip değiştirilmesi olanağı bulunmayan bir karar demektir. Unutulmamalıdır ki Anayasanın 149. ve 151. maddeleri uyarınca her karar, belli bir istem üzerine verileceğinden kararın kesinliği de, ancak o karara temel olan dava açısından söz konusu olabilir. Bu duruma göre belli bir olayda daha açıkçası belli bir dava sonunda Anayasa Mahkemesince verilmiş bulunan iptal isteminin reddine ilişkin karar, aynı konuda açılan başka bir dava dolayısıyla inceleme yapılmasına engel olamaz.

Anayasa Mahkemesi kararlarının anılan 152. maddenin son fıkrası gereğince bütün yürütme ve yargı organlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlayıcı nitelikte bulunması dahi, yine belli dava sonunda verilmiş bulunan kararlar açısındandır. Bağlayıcılık belli bir dava sonunda

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

verilmiş karar açısından düşünüldüğüne göre, aynı yasa kuralının önceki davada ileri sürülen gerekçelerle de olsa iptalinin istenmesi durumunda, yeniden inceleme yapılmasına daha önce verilmiş olan ret kararı engel sayılmaz.

Üyelerden Şeref Hocaoğlu ve Muhittin Gürün konunun yeniden incelenebileceği görüşüne katılmamışlardır.

2- Dava konusu 933 sayılı kanunun 1. maddesi, 2. maddesinin A, B bentleri, C bendinin ikinci fıkrası, E bendindeki “mukaveleli personel çalıştırılması”na ilişkin hüküm, 3. maddesinin A ve B bentleri, 4. maddesinin son fıkrasındaki “Bakanlıklardan yeteri kadar personel, kadroları ile çalıştırılır” kuralı, 5. maddesi, 7. maddesinin son fıkrası ve 9. maddesi, bundan önce açılmış 67/41 esas sayılı dava dolayısıyla iptal edilmiş olduğundan, davanın bu hükümlere yönelen bölümleri üzerinde karar verilmesine yer olmadığına karar verilmelidir.

3- Dava konusu kanunun yukarıda 2. bentte anılan hükümler dışında kalan hükümlerinin, gerek biçim, gerek esas yönünden Anayasaya aykırı olmadıklarını göstermek üzere 1967/41 esas sayılı dava dolayısıyla verilmiş bulunan kararda benimsenen gerekçelerin değiştirilmesini zorunlu kılan veya bu gerekçelerin yersiz olduğunu gösteren bir hukuki neden bulunmadığı için bunların iptaline ilişkin istemin reddi gerekli görülmüştür.

a) 933 sayılı Yasanın Meclislerde, kuruluşları Anayasanın 85. maddesine uymayan Meclisler Komisyonlarında görüşülmüş olmasının biçim yönünden iptali gerektirmediği görüşüne üye Fazlı Öztan, Avni Givda, Şahap Arıç, Recai Seçkin ve Ahmet Akar katılmamışlardır.

b) Dava konusu Yasanın Millet Meclisi genel kurulunda görüşülmesi sırasında görev yapan Başkanlık Divanının Anayasanın 84. maddesine uygun biçimde kurulmamış bulunmasının Yasanın iptalini gerektirmediği görüşüne üye Şeref Hocaoğlu, Fazlı Öztan, Avni Givda, Muhittin Taylan, Recai Seçkin ve Ahmet Akar katılmamışlardır.

c) Yukarıki ikinci bentte anılan hükümler dışında kalan hükümlerin esas yönünden iptali gerekli olmadığı görüşüne 2. maddenin D bendindeki “Ruhsat formalitelerini ahenkleştirmek, çabuklaştırmak” deyimini hakkında üye Avni Givda, Şahap Arıç, Recai Seçkin ve Ahmet Akar ve 13. maddenin iptali gerekmediği görüşüne üye Fazlı Öztan ve İhsan Ecemiş katılmamışlardır.

Sonuç : I- Davanın 28.7.1967 günlü ve 933 sayılı Kanunun 1. maddesi, 2. maddesinin A ve B bentleri, C Bendinin 2. fıkrası, E bendindeki “Mukaveleli personel çalıştırılması”na ilişkin hükmü, 3. maddesinin A ve B bentleri, 4. maddesinin son fıkrasındaki “ bakanlıklardan yeteri kadar personel, kadroları ile çalıştırılır” hükmü, 5. maddesi, 7. maddenin son fıkrası ve 9. maddesine yönelen bölümleri üzerine karar verilmesine yer olmadığına oybirliğiyle,

II- 1) 933 sayılı Kanunun kuruluşları bakımından Anayasaya uymayan komisyonlarda görüşülmüş olmasının biçim yönünden iptalini gerektirmediğinden üye Fazlı Öztan, Avni Givda, Şahap Arıç, Recai Seçkin ve Ahmet Akar’ın karşı oyları ile ve oyçokluğu ile,

2) 933 sayılı Kanunun Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında görev yapan Başkanlık Divanının Anayasaya uygun olarak kurulmamış bulunmasının biçim yönünden iptali gerektirmediğinden üye Şeref Hocaoğlu, Fazlı Öztan, Avni Givda, Muhittin Taylan, Recai Seçkin ve Ahmet Akar’ın karşı oyları ve oyçokluğu ile,

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

III- 933 sayılı Kanunun yukarıda I sayılı bentte sözü edilen hükümleri dışında kalan hükümlerinin Anayasaya aykırı olmadığına ve davanın buna yönelen bölümlerinin reddine, 2. maddesinin D bendindeki “ruhsat formalitelerini ahenkleştirmek, çabuklaştırmak” deyimini üzerinde üyelerden Avni Givda, Şahap Arıç, Recai Seçkin ve Ahmet Akar’ın karşı oyları ile ve oyçokluğu ile 13. maddede Fazlı Öztan ve İhsan Ecemiş’in karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile ve öteki hükümlerde oybirliği ile,

25.10.1969 gününde karar verildi.

Başkan Vekili	Üye	Üye
Lütfi ÖMERBAŞ	A.Şeref HOCAOĞLU	Fazlı ÖZTAN
Üye	Üye	Üye
Hakkı KETENOĞLU	Fazıl ULUOCAK	Sait KOÇAK
Üye	Üye	Üye
Avni GİVDA	Muhittin TAYLAN	Şahap ARIÇ
Karşı oy yazısı ektedir.	Karşı oy yazısı ektedir.	Karşı oy yazısı ektedir.
Üye	Üye	Üye
İhsan ECEMİŞ	Recai SEÇKİN	Ahmet AKAR
Karşı oy yazısı ektedir.	Karşı oy yazısı ektedir.	Karşı oy yazısı ektedir.
Üye	Üye	Üye

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

Halit ZARBUN

Ziya ÖNEL

Muhittin GÜRÜN

Karşı oy yazısı ektedir.

KARŞIOY YAZISI

Kalkınma plânının uygulanması esaslarına dâir olan 933 sayılı kanunun tümü hakkında bir siyasi parti tarafından açılmış bulunan ayrı bir iptal davası sonunda Anayasa Mahkemesince verilen 23.24.25/10/1969 günlü ve esas 1967/41-Karar 1969/57 sayılı kararlar, söz konusu kanunun bir kısım hükümlerinin Anayasaya aykırı görülerek iptaline, geri kalan hükümlerde de Anayasaya aykırı bir cihet görülmediğine karar verilmiştir. (Resmi Gazete : gün: 2.3.1971, sayı:13776)

Yukarıdaki kararda, 933 sayılı kanunun iptal dışı kalmış olan ve Anayasa Mahkemesinin tarih ve numarası yukarıda gösterilmiş bulunan önceki karariyle Anayasaya aykırı olmadığı saptanmış bulunan hükümleri, bir kerre de bu dosya ile açılmış olan dâva vesilesiyle tekrar incelenme konusu yapılarak haklarından yeniden karar verilmesi yolu tutulmuş bulunmaktadır.

Halbuki, Anayasanın 152. ve Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 44 sayılı kanunun 50. ve 51. Maddelerinde, Anayasa Mahkemesi kararlarının, hiçbir ayırım yapılmaksızın, kesin, yasama, yürütme, yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlayıcı olduğu her hangi bir duraksamaya yer vermiyecek açıklıkla belirtilmiş bulunduğu göre, hakkında Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasaya uygunluk kararı verilmiş bulunan hükümlerin bir başka dava veya itiraz vesilesiyle tekrar incelenerek yeni bir karara, esas bakımından, konu yapılması mümkün değildir. Bu gibi hallerde, önceki karardan bahisle (yeni bir karar verilmesine yer olmadığı) yolunda karar verilmesi yeterlidir.

Bu konuya ilişkin ayrıntılı düşüncelerimiz, 28.6.1966,14.2.1967,30.9.1969 günlü ve1963/132-1966/29,1963/144,1967/6,1969/17,1969/49 sayılı Anayasa Mahkemesi kararlarına ait karşıoy yazılarında geniş olarak açıklanmış bulunmaktadır. (Bak: Resmi Gazete: 27. Haziran.1967, sayı : 12632, sahife: 8,9,14-18. Mayıs. 1970, sayı: 13497, sahife:9)

Burada tekrarını gerekli görmediğimiz aynı düşüncelerle yukarıdaki kararda uygulanan usule karşıyız.

Üye

A.Şeref HOCAOĞLU

Üye

Muhittin GÜRÜN

KARŞIOY YAZISI

I.SÖZLÜ AÇIKLAMA SORUNU :

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

1- Dava dilekçesi dava konusu yeterince ortaya koymuş ve yasanın uygulanmasına ilişkin bir takım bilgilerin alınması da gereksiz bulunmuş olduğundan Devlet Plânlama Teşkilâtının, işin ilgisi sayılarak, sözlü açıklamaları dinlenmek üzere çağrılmasının yeri yoktur. Böyle bir dinlenmenin yararı ve işin incelenmesini ve karara bağlanmasını geciktirmekten başka sonucu olamaz.

2- Devlet Plânlama Teşkilâtının dinlenmesine karar verildiğine göre işin baş ilgisi olan davacının da sözlü açıklama için çağrılması dengeli bir incelemenin gereği idi. Oysa böyle bir zorunluk gözönünde bulundurulmayarak dinlenmenin şimdilik kaydiyle gerekli olmadığına karar verilmiştir.

Sözlü açıklamalara ilişkin olarak verilen 19.9.1968 günlü karara bu nedenlerle karşıyım.

II-28.7.1967 GÜNLÜ, 933 SAYILI KANUN BİÇÜM YÖNÜNDEN ANAYASA'YA AYKIRILIĞI SORUNU :

1- Yasama Meclisleri komisyonlarının kuruluşları dolayısıyla aykırılık:

933 sayılı kanuna ilişkin tasarının, Yasama Meclislerinin, Güven Partisi kurulduktan sonra siyasi parti gruplarının güçleri oranında oluşan değişikliğin bünyelerine yansıtılmaması dolayısıyla Anayasa'nın 85. maddesine aykırı duruma düşen komisyonlarında incelenip görüşüldüğü işbu davanın benzeri olan 1967/41 esas sayılı işin sonuca bağlandığı 1969/57 sayılı ve 23,24,25/10/1969 günlü kararda da kabul edilmiştir. Onun için bu konuda başkaca açıklama gereksizdir. Ancak, çoğunluk, komisyonların bir içtüzük düzenlemesi olduğu, meclislerce kabul edilen kanunların sıhhati bakımından şart bulunmadığı ve bunların kuruluşlarına ilişkin hataların ve usulsüzlüklerin kanunların Anayasa'ya aykırı sayılmalarını gerektirmediği görüşünü ileri sürdüğünden yasama meclisleri komisyonlarının yasama işlemlerindeki yerleri ve etkileri üzerinde durulmasında zorunluluk vardır.

Anayasa'nın her kanun tasarısı veya teklifinin mutlaka bir komisyon incelenmesinden geçmesi gerektiği yolunda bir kuralı doğrudan doğruya koyan hükmü yoktur. Ancak iki durumda: Millet Meclisinin Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsememesi halinde; bir de bütçe tasarılarının incelenmesinde karma komisyon kurulacağı açıkça belirtilmektedir. (Anayasa: Madde 92 ve 94) Bununla birlikte yasama meclislerinde komisyonlar bulunacağına ve kanun tasarısı tekliflerinin bu komisyonlarda görüşüleceğine işaret eden dolaylı hükümler Anayasa'da yer almıştır. Söz gelimi, 91. maddenin ikinci ve 92. maddenin beşinci fıkralarında " her iki meclisin ilgili komisyonları" ndan ve yine 92. maddenin onuncu fıkrasında Cumhuriyet Senatosunun kendisine gönderilen bir metni "Millet Meclisi komisyonlarında ve genel kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde" karara bağlayacağından söz edilmektedir.

Dikkat edilirse görülür ki Anayasa, ancak kanun tasarısı ve tekliflerinin her iki meclisin bir karma komisyonunda incelenmesini gerekli kıldığı hallerde bunların kurulması biçimini içtüzüklere bırakarak kendisi düzenlenmiş; bir de kanun teklifi getiren Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin mensubu olmadıkları meclisin komisyonları karşısındaki durumlarının düzenlenmesini yine içtüzüklere bırakarak kendisi hükme bağlamıştır. Her iki meclisin ayrı ayrı kuracakları komisyonlar Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi arasında anlaşmazlık konusu olamayacağından Anayasa'nın bunlar üzerinde durmamasını tabii görmek gerekir. Öteden beri komisyonların yasama meclislerinin bölünmez parçaları oluşu ve bunların çalışmalarının yasama işlerinin tabii ve zorunlu bir evresini teşkil edegelmesi karşısında

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

Anayasa Koyucudan bu konuda açık ve kesin bir buyruğun beklenmesi yerinde olmaz. Yukarıda da değinildiği üzere konuya dolaylı olarak dokunulmuştur ve bu dolaylı hükümler Yasama Meclisleri komisyonlarına ve kanun tasarı ve tekliflerinin bu komisyonlarda görüşülmesi usulüne bir Anayasa kurumu niteliği vermeğe yetmektedir.

Öte yandan Anayasa, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve Meclislerin çalışmalarını kendi yaptıkları içtüzüklerin hükümlerine göre yürütmeleri kuralını da koymuştur. (Madde 85/1) Yasama Meclislerinin içtüzüklerinde komisyonlara, komisyon çalışanlarına, kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonlara havalesine ve buralarda görüşülmelerine ilişkin düzenlemelere önemle yer verilmektedir.

Yukarıdan beri kısaca değinilen hususlar gözönünde tutulursa yetkili komisyonlardan geçmeksizin veya usulünce kurulmamış yahut bünyesi Anayasa'ya aykırı bir komisyondan geçerek kabul edilmiş kanun tasarısının, iptal nedeni olacak bir biçim eksikliği ile malul sayılması gerektiği sonucuna varılır.

Şu duruma göre 933 sayılı kanun, tasarı halinde iken Yasama Meclislerinin bünyeleri Anayasa'nın 85. maddesine uymayan komisyonlarında incelenmiş ve görüşülmüş olması dolayısıyla, Anayasa'ya aykırıdır ve bu nedenle iptali gerekir.

2- Millet Meclisi Başkanlık Divanının kuruluşu dolayısıyla aykırılık:

Yukarıda değinilen kararda açıklandığı üzere 933 sayılı kanuna ilişkin tasarı Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülüp kabul edildiği sırada İçtüzük düzenlemesi niteliğindeki 1.11.1966 ve 2.11.1966 günlü Millet Meclisi kararları uyarınca ve Türkiye İşçi Partisi grubundan üye alınmamak suretiyle kurulan Başkanlık Divanı görevli bulunmakta idi. Bu Başkanlık Divanının kuruluşuna dayanak olan iki karar daha sonra Anayasa Mahkemesinin 27.2.1968 günlü, E. 1967/6-K.1968/9 sayılı kararı ile ve Anayasa'ya aykırı görülerek iptal edilmiştir. (18.9.1968 günlü, 13004 sayılı Resmi Gazete.-Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi: Sayı 6, Sayfa 123/133)

Çoğunluk 1.11.1966 ve 2.11.1966 günlü Millet Meclisi kararlarının, Anayasanın 152. maddesi uyarınca, ancak 27.2.1968 gününde yürürlükten kalktığı; 933 sayılı kanuna ilişkin tasarının Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülüp kabul edilmesi sırasında 1.11.1966 ve 2.11.1966 günlü Millet Meclisi kararları yürürlükte bulunduğu için bunlara dayanılarak kurulmuş Başkanlık Divanının hukukça geçerli olduğu; aksini düşünmenin Anayasa Mahkemesinin iptal kararını geriye yürüt saymak olacağı ve bunun da Anayasa'nın 152. maddesine aykırı düşeceği görüşündedir.

Şurada, önemi ve etkisi olmamakla birlikte, bir noktaya değinmek yerinde olacaktır. 1.11.1966 ve 2.11.1966 günlü kararlar aslında 27.2.1968 gününde değil, çok daha önce 1966-1967 yasama yılının bitmesi ve Millet Meclisi Başkanlık Divanı için 10.11.1967 günlü Millet Meclisi kararıyla düzenleme yapılması üzerine yürürlükten kalkmıştır. Anayasa Mahkemesinin 27.2.1968 günlü kararı, artık yürürlükte bulunmayan bir İçtüzük hükmünün iptali niteliğini taşımaktadır.

1.11.1966 ve 2.11.1966 günlü kararlar aleyhine Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılmamış olması ile açılıp da bunlar hakkında, yürürlükten kalkmalarından sonra iptal kararı verilmesi arasında, İçtüzük düzenlemesi niteliğindeki o hükümlerin yürürlük dönemindeki hukuki değer ve etkileri bakımından, bir fark yoktur. Bütün sorun Anayasa Mahkemesine hiç

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

gelmemiş veya gelip de çok sonra iptal edilmiş bu çeşit hükümleri, Anayasa Mahkemesinin Anayasa'ya aykırılıklarını gördüğü halde hukukça geçerli ve uyulması gerekli kurallardan sayıp sayamayacağıdır.

Olayla ilgili çoğunluk görüşünden şöyle bir sonuç çıkmaktadır: Ortada bir Millet Meclisi İçtüzüğü-Anayasa çatışması vardır. Ancak İçtüzük hükümleri, ilişkin oldukları dönemde, yürürlükte bulunduğu için, Anayasa kurallarına yeğ tutulmak ve bunlara uyulmak gerekir. Aşağıda ayrıntılarıyla ve Anayasa Mahkemesinin geçmişteki kararlarına da dayanılarak belirtileceği üzere böyle bir görüşü ve sonuca katılmanın olanağı yoktur.

Anayasa'nın 84. maddesinin birinci fıkrasına göre Meclislerin Başkanlık Divanları, o meclisteki siyasi parti gruplarının güçleri ölçüsünde Divana katılmaları ile kurulur. Bu Anayasa hükmü Anayasa'nın 8. maddesinde de belirtildiği üzere yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan bir temel hukuk kuralıdır.

Bu kurala aykırı bir içtüzük hükmü tedvin edilmiş ve şimdi olduğu gibi, bir davanın veya itirazın incelenmesinde hukuki dayanak olarak karşıya çıkmışsa Anayasa Mahkemesi, hükmü bir yana iterek, sorunu Anayasa kuralı uyarınca çözecektir. Anayasa Mahkemesi bu yolda davranmak zorundadır. Tersini düşünmek Anayasa Mahkemesini Anayasa kuralları ile değil, bir kanun veya içtüzük hükmü ile bağlamak olur. Böyle bir tutumun ise Anayasa'nın 8. maddesine aykırılığı; Anayasa'nın üstünlüğü ilkesinin korunmasını ne denli güçsüzleştireceği, bütün siyasi parti gruplarının uyuşmaları halinde de Anayasa'ya aykırı davranışların nasıl hoşgörü ile karşılanmasını gerektireceği ortadadır.

Nitekim bu çeşit durumlarda Anayasa Mahkemesi Anayasa'ya aykırı bir hükmü ihmal etmek; o hükmü değil Anayasa kuralına uymak yoluna gitmiştir. Söz gelimi: Anayasa'nın iptal davasına hakkı olanları açıklayan 149. maddesinde (..... Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilcisi bulunan siyasi partiler veya bunların meclis grupları) ndan söz edilmekte; böylece bir siyasi partinin iki meclisten herhangi birindeki grubunun tek başına iptal davası açmağa hakkı bulunduğu hükmü bağlanmış olmaktadır. Buna karşılık, 22.4.1962 günlü, 44 sayılı kanunun iptal davası açmağa yetkili olanlara ilişkin 21. maddesinin 4 sayılı bendinde (siyasi partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi grupları) denilerek Anayasa hükmü bir değişikliğe uğratılmıştır. 1964/26 esas sayılı davada, davayı açanın sadece bir siyasi partinin Cumhuriyet Senatosu grubu olması dolayısıyla dava hakkı sorununun çözülmesi gerekmiş ve çözümde, Anayasa'nın 149. maddesinin açık ve kesin hükmü karşısında 44 sayılı kanunun 21. maddesinin 4 sayılı bendine uyulamıyacağı belirtilerek Anayasa hükmü uyarınca bir sonuca varılmıştır. (1964/26-1966/1 sayılı, 13.1.1966 günlü karar-31.5.1966 günlü, 12310 sayılı Resmi Gazete-Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi: Sayı 4; Sayfa 16,17.)

1967/22 esas sayılı işte de aynı tutum görülmektedir. Bu işin incelenmesinde iptal istemine konu olan işlemle ilgili Millet Meclisi karma komisyonunu oluşturan Anayasa ve Adalet komisyonlarının ikinci toplantı yılı başında usulünce kurulduğu, daha sonra Güven Partisi Millet Meclisi grubu teşekkül ettiğinde siyasi parti gruplarının güçleri oranında kendini gösteren değişikliğin meclis faaliyetlerine ve bu arada komisyonların bünyelerine yansıtılmasının sağlanması gerekirken bütün siyasi parti grupları temsilcilerinin Millet Meclisi Başkanının başkanlığında toplanıp üçüncü toplantı yılının başlanmasına dek komisyon üyeliklerinin olduğu gibi bırakılması üzerinde anlaşarak güçleri oranındaki temsil hakkından vazgeçtikleri; durumun 14.6.1967 gününde 18. Genel Kurul birleşimine sunulduğu ve itirazla karşılanmadığı için kesinleştiği saptanmıştır. Anayasa Mahkemesi, kararında, Anayasa'nın 85. maddesinin ikinci fıkrasında İçtüzük hükümlerinin, siyasi parti gruplarının, meclislerin tüm

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

faaliyetlerine güçleri oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenleneceğinin yazılı bulunduğunu; bunun, aslında siyasi parti gruplarının meclislerin bütün faaliyetlerine güçleri oranında katılmalarını buyuran bir temel hukuk kuralı olduğunu ve yine Anayasa'nın 8. maddesi gereğince yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağladığını; bu kuralın siyasi parti gruplarının uyuşmaları veya Millet Meclisi Genel kurulunun kabulü ile bir yana bırakılmayacağını belirterek ve komisyonların bünyelerini donduran İçtüzük düzenlemesinin üçüncü toplantı yılının başlamasına dek sürdürülmesini kabul etmeyerek bu düzenlemeye değil Anayasa kuralına uymuş ve başvurma konusu işlemin iptaline gitmiştir. (1967/22-22 sayılı, 2.8.1967 günlü karar-25.10.1967 günlü, 12734 sayılı Resmi Gazete.-Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi: Sayı.5, Sayfa 128/142.)

Burada Anayasa Mahkemesinin, Anayasa'nın geçici 3. maddesi ve bu madde aracılığı ile Millet Meclisinde uygulanmakta olan İçtüzük üzerindeki, yukarıda değinilen kararda yer alan görüşünü bir kez daha açıklamak yerinde olacaktır:

“Anayasa'nın geçici 3. maddesinde yeni Anayasa'ya göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun toplantı ve çalışmaları için, kendi içtüzükleri yapılıncaya kadar, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 Ekim 1957 gününden önce yürürlükte olan İçtüzüğü hükümlerinin uygulanacağı yazılıdır. Yeni İçtüzükler yapılıncaya kadar meclislerin çalışmalardan kalmamaları için verilen bu imkânın İçtüzüğün Anayasa ile bağdaşmayan hükümleriyle birlikte harfi harfine uygulanacağı anlamında değerlendirilip genişletilmesi düşünülemez. İçtüzük hükümleri ancak Anayasa kuralları ile sınırlı olarak ve o kurallara uyarlıları oranında bir uygulama yeri bulabilir. İçtüzükte öngörülmemiş-Anayasa'nın getirdiği yeniliklere ilişkin-konularda veya İçtüzükte öngörülmemiş-Anayasa'nın getirdiği yeniliklere ilişkin-konularda veya İçtüzüğün Anayasa ile çelişen hükümlerinde Anayasa'ya uyar bir uygulama yolunun tutulması gereklidir. Aksine bir görüş İçtüzüğü Anayasa'ya eşit, hattâ Anayasa'dan üstün tutmak olur. Böyle bir görüşün sakatlığı ise tartışılmayarak kadar ortadadır.

“Esasen İçtüzük konusunda uygulamalar hep İçtüzüğün öngörmediği veya Anayasa ile çelişmeye düştüğü hususlarda Anayasa'ya uygun bir yön izlemiştir. Birkaç örnek vermek gerekirse şunlar ileri sürülebilir: Anayasa'ya göre (madde 85/2) siyasi parti grupları en az on üyeden meydana gelir. İçtüzükte ise sayı ile sınırlama yoktur. (Madde 22/2-12/2/1954 günlü İçtüzükle değişik) Bu konuda tabiatıyla Anayasa'ya uyulmaktadır. Bütçeyi inceleyerek Komisyonunun Anayasa'da öngörülen bünyesi (madde 94/2) İçtüzüktekinden (yukarıda değinilen madde) farklıdır. Komisyon Anayasa'ya göre kurulmaktadır. İçtüzüğün Cumhurbaşkanı'nın nutkuna, kanunların yorumlanmasına ilişkin hükümlerinin (10.,11.,124 ve 125. maddeler) uygulama yeri kalmamıştır; uygulanmamaktadır. İçtüzükte siyasi parti gruplarının Meclisin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak hükümler öngörülmemiştir. Oysa komisyonlara üye seçilmesi bu kurala göre yapılmaktadır. Hatta Güven Partisinin kurulmasıyla kuvvetler oranının değişmesi üzerine komisyonların bünyelerine değişiklik yapılmak konusu ele alınmış; ancak bu iş parti gruplarının anlaşmaları ve Meclis Genel Kurulunun tasvibi ile üçüncü toplantı yılının başına bırakılmıştır. Bu örnekleri daha da çoğaltmak mümkündür.”

Burada Anayasa Mahkemesinin 1969/24-50 sayılı, 30.9.1969 günlü kararına da kısaca değinerek konuya ilişkin kararlardan örnekler verme işinin bitirilmesi yerinde olacaktır. Mahkeme; 6831 sayılı Orman Kanuna bir madde eklenmesine dair 1056 sayılı, 4.7.1968 günlü kanuna ilişkin tasarının Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülüp kabul edilmesi sırasında İçtüzük düzenlemesi niteliğindeki 10.11.1967 günlü Millet Meclisi kararı uyarınca ve Türkiye

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

İşçi Partisi grubundan üye alınmamak suretiyle kurulan Başkanlık Divanının görevli bulunduğunu; yürürlüğünü sürdürmüş olan düzenlemenin Anayasa'nın 84. maddesine aykırı düşüğünü; Başkanlık Divanının hukukça geçerli bir kuruluş olup olmadığını ortaya koymada Millet Meclisinin İktüzük hükmü niteliğindeki 10.11.1967 günlü kararının değil Anayasa'nın 84. maddesinin birinci fıkrası hükmünün ölçülük edebileceğini saptamış ve 1056 sayılı kanunun, Millet Meclisi Başkanlık Divanının kuruluş biçimi dolayısıyla, şekil yönünden iptaline gitmiştir.

Bütün bu açıklananlarla verilmek istenen sonuç şudur: 933 sayılı kanuna ilişkin tasarının Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesini ve karara bağlanmasını yöneten Başkanlık Divanının hukukça geçerli bir kuruluş olup olmadığını araştırmak ve doğru bir sonuca varabilmek için ele alınacak ölçü Millet Meclisinin İktüzük düzenlemesi niteliğindeki 1.11.1966 ve 2.11.1966 günlü kararlar değil Anayasanın 84. maddesinin birinci fıkrası hükmüdür. Millet Meclisinin iki kararı 27.2.1968 gününde Anayasa Mahkemesince iptal edildiğinden dolayı değil aslında 84. maddesinin birinci fıkrası hükmüdür. Millet Meclisinin iki kararı 27.2.1968 gününde Anayasa Mahkemesince iptal edildiğinden dolayı değil aslında 84. madde ile çeliştiği için Anayasa'ya aykırıdır ve böylece hukuki bir ölçü yerine geçme niteliğinden yoksundur. Dayanak olarak ele alınması düşünülemeyeceği gibi, şu duruma göre de, bir Anayasa Mahkemesi kararının geriye yürütülmek istenmesinden söz edilemez.

Yukarıda değinilen ölçüye vurulduktan söz konusu Başkanlık Divanının Anayasa'ya aykırı ve bu nedenle de hukukça geçerli sayılamıyacak bir kuruluş olduğu ortaya çıkar. 933 sayılı kanuna ilişkin tasarının görüşülmesi sırasında Millet Meclisi Genel Kurulunu böyle bir divanın yönetmesi ile, Genel Kurulun divansız çalışması arasında fark yoktur. Başkanlık Divanı olmayınca da bir Millet Meclisi Genel Kurulundan söz edilemez; bu sadece gelişigüzel bir toplanma hali olur. Böyle bir toplanma sırasında görüşülen ve kabul edilen kanun tasarısı ise iptal nedeni olacak biçim eksikliği ile malul sayılmak gerekir. Onun içindir ki 933 sayılı kanunun Millet Meclisi Başkanlık Divanının kuruluş biçimi dolayısıyla de şekil yönünden iptali gereklidir.

3- Sonuç :

933 sayılı kanunun, gerek kuruluşları Anayasa'nın 85. maddesine uymayan komisyonlarda görüşülmüş olması gerekse Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülüp kabul edilmesi sırasında Başkanlık Divanının Anayasa'nın 84. maddesine uygun biçimde kurulmamış bulunması dolayısıyla şekil yönünden iptali gerekirken aksine karar verilerek işin esas yönünden incelenmesine geçilmesine yukarıdanberi açıklanan nedenlerle karşıyım.

III-933 sayılı kanunun 2. maddesinin D bendindeki çeşitli yasalarda yer alan her türlü yatırımlara ilişkin ruhsat formalitelerini ahenkleştirmek ve çabuklaştırmak için gerekli tedbirleri, icabından kararnameler çıkararak almak yetkisini Bakanlar Kuruluna tanıyan hükmün Anayasa'ya aykırılığı sorunu:

Bu bent hükmü; Umumi Hıfzısıhha Kanununda , İş Kanunlarında, Mahalli İdareler Kanunlarında ve öteki mevzuatta yer alan her türlü yatırımlara (ezcümle sanayi kuruluş ve işletmesine) ilişkin ruhsat formalitelerini ahenkleştirmek, çabuklaştırmak ve yetkili mercileri bir arada çalıştırmak için gerekli tedbirleri, icabından kararnameler çıkararak almak üzere Bakanlar Kurulunu yetkili kılmaktadır.

Görülüyor ki yetki, Bakanlar Kurulu kararnameleriyle;

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

- a) Yasalardaki ruhsat formalitelerini ahenkleştirme
- b) Yasalardaki ruhsat formalitelerini çabuklaştırma
- c) Yetkili mercileri bir arada çalıştırma

olmak üzere üç bölümdür.

“Yetkili mercileri bir arada çalıştırmak” deyimiyle bir çeşit işbirliğine yöneltmenin öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Böyle bir tedbirin alınabilmesi için de yasaların değiştirilmesine gidilmesi söz konusu olamayacağından 933 sayılı kanunun 2. maddesinin D bendinde Bakanlar Kuruluna tanınan yetkinin bu bölümü üzerinde durulmayacaktır.

Çeşitli yasalarda yer alan her türlü yatırımlara, özellikle sanayi kuruluş ve işletmelerine ilişkin ruhsat formalitelerini ahenkleştirmek zorunluğu genellikle yasalardaki ruhsat formaliteleri hükümleri arasında uyumsuzluk bulunmasından doğar ve ancak birbiriyle uyuşamayan hükümlerin değiştirilmesi ve tek biçime sokulması yoluyla uyum sağlanabilir. Öyle ise hüküm, Bakanlar Kuruluna kararnemelerle yasa kurallarında değişiklik yapmaya verebilecek genişlikte bir yetki tanımaktadır.

“Ruhsat formalitelerini çabuklaştırma” ya gelince: Gecikme yasa hükümlerinden değil de uygulamalardaki tutumdan ileri geliyorsa aksaklık olağan idari tedbirlerle giderilebilir ve özel bir yasa yetkisini gerektirmez. Gecikmenin nedenini yasalarda yazılı süreler ve işlemler ise bunlar kısaltılmadıkça ve sadeleştirilmedikçe çabuklaştırma sağlanamaz. Yasalarda yazılı süreleri kısaltma, işlemleri sadeleştirme ve böylece yasa kurallarını değiştirme yetkisinin Bakanlar Kuruluna tanınamayacağı da ortadadır. 933 sayılı kanunda, on üç hükmünün hemen hemen aynı nedenlerle iptal edilmesinden de anlaşılacağı üzere, Bakanlar Kuruluna olağan yetkileri sınırını aşan ve Anayasa’ya aykırı bulunan yetkiler tanınması eğiliminin ağır basmakta oluşu da “çabuklaştırma” hükmünün konuluş ereğine ayrıca ışık tutacak niteliktedir.

Özetlenecek olursa: 933 sayılı kanunun 2. maddesinin D bendindeki hüküm Anayasa’nın 4.,5. ve 64. maddelerine aykırıdır; iptali gerekli iken çoğunlukça Anayasa’ya uygun görülmüştür. E.1967/42-K.1969/58 sayılı, 25.10.1969 günlü kararın bu bölümüne de yukarıda yazılı nedenlerle karşıyım.

Avni GİVDA

Yukarıdaki karşı oy yazısının

I/2. II. Ve III. Bölümlerine katılıyorum.

Ahmet AKAR

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

KARŞIOY YAZISI

Mahkememizin 23,24,25 günlü Esas: 1967/41 Karar: 1969/57 sayılı kararına karşı ileri sürmüş bulunduğun gerekçelerle bu kararın dahi Millet Meclisi Başkanlık Divanının kuruluş biçiminin bir iptal nedeni olamayacağına ilişkin bölümüne karşıyım.

Üye

Muhittin
TAYLAN

Sayın Muhittin Taylanın yukarıda yazılı mütalaasına iştirak ediyorum.

Üye

A.Şeref
HOCAOĞLU

KARŞIOY YAZISI

1- Meclis ve Senato Komisyonlarının, Güven Partisinin kuruluşu üzerine, yeniden kurulmaksızın inceleme yapılmış olması sorunu: Anayasa'nın 85. maddesinin 1. fıkrası T.B.M.M. ve meclislerin çalışmalarını, kendi yapacakları İçtüzük hükümlerine göre yürüteceklerini bildirmektedir. Gerek bu hükme gerekse Anayasa'nın aşağıda açıklanan diğer hükümlerine göre Meclis çalışmaları arasında Komisyon faaliyetlerinin de dahil olduğu anlaşılmaktadır.

Filhakika Anayasa'nın 91. maddesinin 2. fıkrasında üyelerin kendi kanun tekliflerini her iki Meclisin ilgili komisyonlarında savunabileceklerinin açıklanması ve 92. maddenin 5. fıkrasında her iki meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek üyelere bir karma komisyonun kurulacağı emredilmesi Anayasa hükümlerince 94. maddede kurulacağı emredilen özel nitelikteki komisyondan başka çeşitli sahalara ait diğer komisyonların da mevcudiyeti kabul edilmiştir. 92. maddenin 10. fıkrasındaki "Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen bir metni Millet Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kurullarındaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar." şeklindeki hüküm ile de kanun tasarılarının Millet Meclisinden önce ilgili komisyonlarında görüşüleceği esas prensip olarak kabul edilmiş bulunmaktadır.

Anayasa'nın açıklanan bu hükümleri karşısında bu komisyonların vücudundan vazgeçilemez komisyonlar oldukları da anlaşılmaktadır. Aksi görüşün kabulü halinde 92.

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

maddenin 5. fıkrasında emredilen karma komisyonun kurulmasına da imkân kalmaz. Zira bu fıkra (Her iki meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelere bir karma komisyon kurulacağı) emredilmektedir. İlgili komisyonların Anayasa'da isimleri açıkça sayılmayıp da İçtüzükle belli edilmiş olması bu komisyonların Anayasa ile öngörülmuş komisyonlar olmadıklarını ifade etmez. Esasen bu komisyonlar gerek Anayasa'da gerekse içtüzüklerde gösterilmiş olsunlar fikirlerinin meclislerce kabulü zaruri olduğu hakkında bir hüküm mevcut değildir. Bu yönden aralarında bir fark görülemez. Bu itibarla bu komisyonların bir içtüzük kuruluş veya bir Anayasa kuruluşu şeklinde bir ayırmaya tâbi tutularak bazılarının vücutundan vazgeçilebilir bazılarının ise vazgeçilemez olduğunun kabulü Anayasa'ya uygun düşmez. İlgili komisyonların Anayasa'da isim ve miktarlarının açıklanmamış olması da onların durumlarını değiştirmeye vesile olamaz. Açıklanan Anayasa hükümleri karşısında Anayasa koyuncunun ilgili komisyonlardan bahsederken en azından Anayasa'nın kabul edildiği zamanda Parlâmento hayatımızın gelenekleri olarak kurulmuş olan komisyonları kastetmiş olduğunun kabulü gerekir.

Öteden beri Parlâmento faaliyetleri anlayışımızın da bu yolda olduğu görülmektedir. Meclis İçtüzüğü'nün 22. maddesinde bu komisyonların isim ve miktarları belli edildiği görülmektedir ve keza 66. maddesinde gelen lâyhaların ilgili komisyonlara havale edileceği yazılı bulunduğu gibi Senato İçtüzüğü'nün 23. maddesi hükümlerine göre gelen tasarı tekliflerinin ilk önce ilgili komisyonlara havale edilerek oralarda tetkik edildikten sonra genel kurula gönderilmekte olduğu anlaşılmaktadır. Esasen ihtisasa tealluk eden bir çok kanun tasarılarının Meclis müzakereleri sırasında iyice tetkik edilerek olgun bir hale getirilmesi beklenemez. Kanunların konularına ait hususlarda bütün ihtiyaçları karşılayabilecek mükemmeliyette yapılabilmesinde komisyon çalışmalarının büyük faydalar sağladığında tereddüt edilemez. Bu nedenlerle komisyon faaliyetleri kendilerinden vazgeçilmesi doğru olmayan Meclis çalışmalarıdır.

Komisyonların niteliğine gelince: Anayasa'nın 85. maddesi hükmüne komisyonların, Siyasi Parti Gruplarının meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Güven Partisinin kurulması üzerine Meclis ve Senato Komisyonlarının kuruluş biçimi, Siyasi Parti Gruplarının meclislerin bütün faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak bir düzende olmaktan çıkmıştır. Bu durumda sözü geçen komisyonların derhal Anayasa'nın 85/2. maddesinde açıklanan şekle uygun bir hale getirilmesi gerekirken bu yapılmadığından ortada Anayasa'nın istediği şekilde komisyonların mevcut olduğu kabul edilemez.

Yukarıdan beri açıklanan esaslar göre komisyon faaliyetleri Meclis çalışmalarında vazgeçilmez faaliyetler olup Güven Partisinin kurulması üzerine Meclis ve Senato Komisyonlarının kuruluş biçimleri Anayasa'ya uygun bir hale getirilmemiş bu itibarla mevcudiyetleri kalmamıştır. Bu nedenle de Anayasa'ya uygun komisyonların incelenmesine tâbi tutulmadan kabul edilmiş olan dava konusu kanunun Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle iptali gerekir. Çoğunluğun bu hususu iptal sebebi saymayan görüşüne katılmıyorum.

2- Ruhsata ilişkin işlemlerin ahenkleştirilmesi ve çabuklaştırılması sorunu: Dava konusu kanunun 2. maddesinin D bendi şöyledir : 8Madde 2- Kalkınma Plânı yıllık programlara uygun olarak yatırımların teşvik ve temini maksadıyla:

D) Umumi Hıfzısıhha Kanunu, iş kanunları, mahalli idareleri kanunları ile diğer mevzuatta her türlü yatırımları, (Ezcümle sanayi kuruluş ve işlettilmesine) ait ruhsat

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

formalitelerini ahenkleştirmek, çabuklaştırmak ve yetkili mercileri bir arada çalıştırmak için Bakanlar Kurulu gerekli tedbirleri icabında kararnameler çıkararak alır.)

Bu bent hükmü ile Kalkınma Plânı ve yıllık Programlara uygun olarak yatırımların teşvik ve temini maksadiyle, ruhsat formalitelerini ahenkleştirmek, çabuklaştırmak için Bakanlar Kuruluna kararnameler çıkararak gerekli tedbirleri alma yetkisi verilmektedir. Ruhsatların gerek verilme şekilleri ve mercileri, gerekse müddetleri gibi hususlar ilgili kanunlarda gösterilmiştir. İptal konusu hüküm ile adı geçen kanunlardaki (Formaliteleri ahenkleştirmek ve çabuklaştırmak) dan bahsedildiğine göre, bu kanunlarda yer alan ruhsat formalitelerinin ve müddetlerinin kararname ile değiştirilmesi için Bakanlar Kuruluna yetki verilmekte olduğu anlaşılmaktadır. Ahenkleştirme tâbirinin, kanunla muayyen mercilere verilmiş olan ruhsat verme yetkisinin birinde alınıp diğerine verilmesi veya bir elde birleştirilmesi yetkisini kapsayabileceği gibi, çabuklaştırılması teriminin kanunlarda gösterilmiş olan müddetlerin kısaltılması yetkilerini dahi kapsayabileceği meydandadır. Halbuki bir kanunun değiştirilmesi Anayasa'nın 64. maddesi hükmünce T.B.M.M. ait yasama yetkilerinden olup 5. madde hükmünce de yasama yetkisi devredilemez. Bu nedenlerle dava konusu bu hükmün Anayasa'ya aykırılığı sebebiyle iptali gerektiğinden bu hususa ilişkin davanın reddi kararına muhalifim.

Üye

Şahap ARIÇ

KARŞI OY YAZISI

Mahkememizin 23-25.10.1969 tarihli ve Esas: 1967/41, Karar: 1969/57 sayılı kararı için yazmış olduğum karşıoy yazımın (7) sayılı bölümünde açıkladığım gerekçelerle, bu kararın 933 sayılı kanunun 13. maddesine ilişkin bölümüne dahi karşıyım.

Üye

İhsan ECEMİŞ

KARŞI OY YAZISI

Mahkememizin 23,24,25/10/1969 tarihli ve 1967/41 sayılı kararına yazmış olduğum karşıoy gerekçeleri, bu kararda çoğunluk görüşüne karşıyım.

Esas Sayısı : 1967/42
Karar Sayısı : 1969/58

Üye
Recai SEÇKİN